

Slavno ravnateljstvo!

„Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ je zbralo v triaj-tih letih okroglih 60.000 K zgradbenega kapitala. To je že lepa vsota in lepo izpričevalo požrtvovalnosti ljudskega učiteljskega in njegova prijateljev; vendar za zgradbo je še mnogo premalo. Zato prosijo podpisani odbor še nadaljnjih darov in podpor, ki naj bi bili posebno v jubilejnem letu našega vladarja kar mogoče veliki. Gotovo bodo letos vsi denarni zavodi razdelili v spomin na 60letni vladarski jubilej Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. primerne vsote v dobrodelne namene. In, ali ni podpiranje ubogih učiteljskih sirot lep, človekoljuben in blag namen? Zato se obrača podpisani odbor do slavnega ravnateljstva s ponižno prošnjo, da se blagovolji spomniti pri razdelitvi darov tudi „Učiteljskega konvikta“ in mu nakloniti primeren

jubilejski dar.

1. Tajubilejski dar naj ostane naložen v tamošnjem denarnem zavodu toliko časa, da bo prišel podpisani odbor z zgradbo konvikta.

2. Do tega časa, t. j., do zgradbe konvikta blagovolji slavno ravnateljstvo vsako leto priložiti oziroma pripisati k jubilejskemu daru zopet nov dar.

3. Hranilna knjižnica jubilejskega daru naj se takoj leto pošlje podpisnemu odboru, vsakoletno vrednost te knjižnice z glavnico in obrestmi vred, ter z vsakoletnim darom naj se pa naznani podpisnemu odboru kar po dopisnici.

4. Na ta način nas podpira Vrhnjska posojilnica že nekaj let in imamo tam takim potom darovanih in naloženih že blizu 500 K.

5. Če bi pa slavnemu ravnateljstvu ne ugajal ta naš nasvet oziroma prošnja, se pa blagovolji slavnostno za letošnji priloženi postne položnice ter darovati podpisnemu društvu primeren dar.

Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.

Jakob Furlan
predsednik

Juraj Režek
tajnik

Jakob Dimnik
blagajnik.

Ignacij Štjanc
odbornik za Stajersko.

Ignacij Križman
odbornik za Primorsko.

Odbor je storil svojo dolžnost, storite jo še vi, tovariši, ter zastavite svojo besedo na merodajnem mestu.

Kranjsko.

Ižanski učiteljski krožek se zbere dne 13. februarja t. l. ob 2. popoldne v Tomišlju pri g. županu.

Poroča lan-ki referent okr. učit. skupščine, kako je učitelj Breznik po dolgih letih srečno prišel v pristan — definitivnosti.

Tovarišice in tovariši pokažite ob ugodnem vremenu, da vam ni samo na papirju kolegijska. Pričakujem pa tudi nekaj prijaznih sedov in somišljenikov.

Do vidova torej 13. t. m. v Tomišlju! I v o.

Prvi učit. krožek krškega, videmskega, leskoveškega in rajhenburškega učiteljskega je bil izvrstno obiskan. V prostorni Gregoričevi dvorani se je zbralo 25 tovarišic in tovarišev. Krožek je posetil tudi okr. šol. nadzornik g. Ljudevit Stasny. Po pozdravu sklicatelja, str. u. K. Humeke smo izvolili enoglasno starostom ravnatelja meščanske šole tov. dr. Tomo Romiha. Nadučitelj iz Rajhenburga, tov. Fr. Jamšek, je poudarjal, kako potrebna je združitev učiteljskega do najskejsih mej. Rekel je med drugim: „Rad priznavam, da smo štajerski učitelji na boljšem stališču kakor kranjski tovariši, a ravno to dejstvo nas mora združevati še tesneje. Čim bolj vas bodo izkušali zatirati, tem trdnjeje bodo vezi, ki nas oklepajo.“ Strok. učitelj tov. Iv. Magerl nam je v predavanju „Metodika elementarnega razreda“ pokazal, kako bi prvi šolski dan nastopil kak filolog. Kot nameček nam je podal še učno sliko „mačka“, ki je pred nekaj leti lovila slepe miši po Kranjskem. Predavanje je pokazalo, da nima tovariš Magerl le polno zdravega humorja, ampak je tudi globoko pogledal v strokovno vedo. Na predlog nadzornika Stasnega smo sklenili, da priredi „Pedag. društvo“ v zvezi z Brziško-sevniškim učit. društvom koncert v prid Učit. konviktu. Tovarišu Humeke se naroči, da v prihodnjem „krožku“ o tem poroča.

Resni in veseli pogovori so polnili ves večer, zapeli smo si tudi nekoliko narodnih pesni ter se razšli v zavesti, da so taki sestanki za učiteljsko prava potreba in velepomembni za ožjo stanovsko organizacijo. K.

Štajersko.

Učit. društvo za celjski okraj zbora se v nedeljo, dne 9. februarja t. l., v okol. deški šoli v Celju ob 11. uri predpoludne po nastopnem vzporedju:

1. Zadnji zapisnik.

2. Društvene zadeve z nasveti. (Poročilo o spremembi pravil.)

3. Podavanje tovariša Lj. Černeja.

4. Iz šolske prakse.

K. obilni udeležbi vladno vabi

odbor.

Mariborsko učiteljsko društvo*) je zborovalo dne 9. prosinca tega leta v karčvinski šoli. Udeležilo se je polovica društveni-

*) Zadnjič pomotoma izpuštili.

Uredn.

kov. Po pozdravu tov. predsednika A. Požgerja se je pretresoval dnevni red. Izvolila sta se dva upravná odbornika za „Zvezo“, in sicer tovariš Lesjak in tovariš Mojčevšek. Pregledovalcem „Zvezinih“ pravil se je določil tovariš Fran Lichtenwallner. Glede okrožnice socialnega odseka bo poročal in pojasnil tovariš M. po brošuri A. Peska: Na delo med ljudstvo. Nato je poročal delegat o zborovanju „Zveze“ in podal dolgi dopisom in okrožnicam pojasnila. Poročilo predsednika in blagajnika je zadovoljilo zborovalce in dal se je absolutorij glede društvenega delovanja in blagajniškega stanja. Zastiguran je stari odbor in predsedništvo. Učiteljsko društvo šteje 55 članov, izmed teh je 50 pravih in 5 častnih članov. Posebno se je poudarjalo, da bi mlajši tovariši in tovarišice pristopile društvu. Med nami — za nas!

Srednješolski vestnik.

Reforma srednjih šol. Na kratko smo že poročali o anketi, ki se je sešla v našem ministrstvu dne 21. januarja ter se razgovarjala o reformi srednjih šol. Danes podajamo o tej anketi natančnejše poročilo. Posvetovanja so se začela z govorom naučnega ministra Marcheta, ki je dejal, da sedaj veljavni načrtovi sicer ne smemo še smatrati za zastarele, da je pa vendar potrebno, da se govori o njih reformi na temelju pridobljenih izkušenj in napredka vede. Minister pravi, da bi bilo na korist srednjim šolam, ako bi se odstranili iz učnih načrtov ves nepotreben balast učiva, da bi se omejilo slovnisko poučevanje klasičnih jezikov, da bi se izpremenil učni načrt nemščine kot učnega predmeta, da bi se moral moderizirati pouk zgodovine tako, da bi se posvetilo več pozornosti gospodarski in kulturni zgodovini, da bi se razširilo v zadnjem razredu uvedeno domoznanstvo s predavanji o sociologiji; da bi se reformiral pouk matematike, geometrije, prirodopisja itd. Minister je tega imenja, da treba sedaj obstoječe gimnazije in realke ohraniti tudi v bodoče, treba jih je samo reformirati in poleg teh dveh tipov ustvariti še nove vrste srednjih šol. Pravi, da se naučno ministrstvo bavi z vprašanjem, kako bi se dalo znanstveno in pedagoško poglobiti odgojo učiteljskega, tako da bi tudi srednješolsko učiteljsko populnoma razumelo svojo nalogo.

— Za ministrom je govoril prvi sekcijski načelnik Pidoll. Govornik se je obrnil proti zahtevam onih, ki hočejo, naj bi bila srednja šola kompromis med zahtevami, ki jih stavi na mladino družba in država. Med temi dvema stališči ni kompromisa. Pidoll zahteva, naj se reformatorji drže načela: mladost mladini! Proč z mrtvim jezikom iz spodnjih razredov; pouk naj se vrši na temelju materinske in naj bo tako urejen, da se dijaki svojemu jeziku temeljito priučijo. V tretjem razredu naj se uvede še pouk enega modernega jezika; z latinsčino naj se začne šele v petem, z grščino pa šele v sedmem gimnazijskem razredu. Pidoll zahteva, naj se ojači pouk prirodnih ved, naj se v 7. in 8. razredu jemlje več ozira na individualnost dijakov ter naj se matura odpravi. Za učitelje pa zahteva po angleškem zgledu popolno svobodo poučevanja. Dela naj se z vsemi sredstvi na to, da bodo učitelji manj sodniki, zato pa bolj pomočniki in svetovalci dijaštva.

— Drugače, dne je govoril baron Gautsch, ki je svetoval, naj bi se poleg obstoječih srednjih šol osnoval še nov srednješolski tip na temelju moderne filologije. Ta ideja je na Nemškem že izvedena. Prof. Hueppe in Schipper priporočata, naj se postopa pri reformi srednjih šol brez nadaljnjih poizkusov po nemškem zgledu, seveda brez pogreškov, ki so se delali na Nemškem. Prof. Bobrzyński priporoča, naj se poleg srednjih šol usovrši tudi meščanska šola. Reforma srednje šole naj pa obstoji glavno v tem, da se pouk sedanjih predmetov poglobi, namesto da bi se uvajali novi, zahteva tudi avtonomije posameznih srednješolskih zavodov.

— Tretjega dne je nastopilo tudi mnogo govornikov, katerih eni so zagovarjali klasične jezike, dočim so drugi zahtevali, naj se odstranijo. Med zagovorniki klasičnih jezikov je bil tudi posl. Pernertorfer. Najzanimivejši je bil pa govor prof. Ortine. Dokazoval je, da je dandanes enotna srednja šola nemogoča in da je neobhodno potrebno, da se ustvari več ravnopravnih in ravnocennih tipov srednje šole. Enotno izobraževanje bi bilo v spodnjih razredih pač možno, v višjih razredih je pa razdelitev po strokah neizogibna. Z reformo političke uprave naj se izvede tudi decentralizacija šolske uprave. Vsakemu narodu naj se da pravico, da si sam upravlja svoje šolstvo. Formalni pogoji za uspeh reformnega dela so: 1. da bi se v šolski upravi poverilo pedagoško in didaktičko vodstvo strokovnjakom; 2. da bi se šolstvo laiciziralo ter opustilo vpliva katerekoli cerkve; 3. birokratski formalizem naj se odstrani na korist samostojnosti in svojepravnosti učiteljskega, učiteljskih zborov in šolskih svetov, v katerih naj bo učiteljsvo zastopano po izvoljenih članih iz svoje srede. Toliko gimnazija kolikor realka potrebuje reform. Idealni načrt bodoče srednje šole bi moral temeljiti na znanstveni razdelitvi vednostnih strok na dualizmu prirodnih in duhovnih ved ter bi moral biti završen s harmoničnim, enotnim, filozofskim nazorom na svet in življenje. O vplivu antike na srednješolsko izobražbo pravi Ortina, da bi bilo bolje, ako bi na gimnazije

prihajali z vsenčilišč navdušeni apostoli grške življenske modrosti nego pa še tako temeljiti poznavalci klasičnih jezikov. Duševni dobiček, ki daje današnji pouk grščine, ne stoji v nikakem razmerju s trudom, ki ga daje dijakom ta način poučevanja. Ortina predlaga, naj se začne pouk latinščine v 3., pouk grščine pa v 5. razredu. Dalje priporoča, naj se da absolutentom 6. gimnazijskega razreda pravico služiti kot enoletni prostovoljci kakor na Pruskem. Predlaga nadalje, naj se ustvari nov tip šest-razrednih licejev na temelju realk, ki naj bi odgovarjali potrebam in zahtevam trgovskega stanja. Meščanska šola naj ostane in se izpopolni. Končno predlaga Ortina, naj se oživotvori v „Czechische Revue“ stavljeni predlog, da bi se v našem ministrstvu osnoval stalni oddelek za šolsko reformo sploh. Svoja izvajanja je končal z željo, naj bi se reforma srednjega šolstva izvedla v tem smislu, da bi naši mladini podali v šolah ono veliko dedščino preteklosti, in sicer iz antike, ljubezni do narave, veselje do življenja in tvorno moč; iz krščanstva ljubezni do bližnjaka v smislu humanitete kot socialno dolžnost; iz dobe prosvetljenosti (18. stoletje) zaupanje v moč človeške misli, v moč in izdatnost znanja. Tako bi v smislu Komenskega in Leibniza postala naša šola delavnica človečnosti v smislu humanitete izobrazbe ter bi pripravljala moralni in kulturni prepored moderne družbe. — Četrtega dne se je razpravljalo o razmerju med ljudsko in srednjo, srednjo in visoko šolo. Večina govornikov se je izrekla za to, da se odstrani matura sploh in da naj se namesto mature uvede rajše nekaka splošna izkušnja dijakov v vstopu v višjo gimnazijo, da bi se na tak način manj sposobne ali ne dovolj pripravljene učence obrnilo na drugo pot. Če se matura odpravi, naj se uvede na visokih šolah poseben oddelek, na katerem bi nezadostno pripravljeni dijaki lahko izpolnili svoje znanje. Na gimnaziji naj se odpravi dosedajni način izpraševanja od ure do ure in naj bi se rajše izpraševalo iz celih zaokroženih celot tega ali onega predmeta. Večina je za to, da se pismena matura in klavzurne izkušnje na vseučiliščih takoj odstranijo. Na slovanskih zavodih naj bi se posvečalo več pozornosti slovanskim starostnostim in naj bi se v tem smislu revidirale učne knjige. Na to se je glasovalo o predlogih glede predlaganih reform. Bil je enoglasno sprejet predlog, naj se uvedejo pri maturi bistvene olajšave. Iz zaključnega govora ministra Marcheta je razvidno, da hoče učna uprava uvesti olajšave že pri maturi 1908. l. — Na programu je bila še razprava o telesni odgoji. Referenta sta bila prof. Hueppe in Thomser, v imenu ministrstva za deželno obrambo je govoril general Piskaček ter dejal, da bi telesna odgoja morala imeti edino ta namen, vcepiti mladini smisel za disciplino, točnost, ubogljivost in zaupanje v sam-ga sebe, ne pa morda šablono in igranje vajakov. — Prof. Ortina predlaga: 1. Telovadba bodi obvezni predmet ter se poučuj na vseh srednjih šolah po 3 ure na teden, od katerih naj se vsak semester posveti nekoliko ur za pouk v higieni. Pri vsakem zavodu naj se osnujejo, če le mogoče, igrišča. 2. Telovadne sisteme naj se revidira in dela na to, da bo telovadba pripomoček za moralno vzgojo. 3. Prostih iger naj se udeležujejo vsi dijaki po eno uro v tednu, naj se prireajo redni izprehodi in izleti. Ure iger naj štejejo učiteljem med obvezne ure. 4. Klasifikacija v telovadbi naj se odstrani in namesti s karakteristiko telesne izdatnosti dijakov. 5. Pripravna izobrazba učiteljev telovadbe bodi znanstvena. 6. Znanstveno izobraženi učitelji telovadbe naj bo glede plače in drugače ravnopraven z drugimi profesorji. 7. Nadzorstvo telovadbe in telesne odgoje naj bo izročeno strokovnjakom. — Vsi ti predlogi so bili sprejeti. — Nato je bilo stavljenih še nekoliko predlogov nakaj je imel zaključni govor naučni minister.

Idrijska realka. Naučno ministrstvo je dovolilo, da se razširi idrijska realka v 7. razrednico in da sme imeti maturitetne izpite ter izdajati državno-veljavna maturitetna izpričevala

Književnost in umetnost.

Obrtno zakonodajstvo. Sestavil H. Podkrajšek, c. kr. strokovni učitelj. — Oena vezani knjigi I K 20 h. — Z odlokom visokega c. kr. ministrstva za bogočastje in uk z dne 10. julija l. 1907, št. 23.142, odobrena učna knjiga. — Na Dunaju. Založili Karl Graeser in drugovi 1907. — Natisnila c. kr. dvorna tiskarja Fr. Winiker & Schickardt v Brnu.

O. kr. strokovni učitelj na c. kr. obrtni šoli v Ljubljani, g. H. Podkrajšek, nas je zopet obogatil z novo učno knjigo za obrtno-nadaljevalne šole. Z nekakim veseljem smo sprejeli to knjigo, ker vemo, da nam bo pri pouku na naših obrtno-nadaljevalnih šolah prav dobro služila. Prepričani smo, da nam je to. zamašil precejšnjo vrzel v literaturi naših obrtno-nadaljevalnih šol.

Knjigo moramo vobče pohvaliti, ker jo je sestavil, kakor se je že neki slovenski list izjavil — nejurist. Vendar bi imeli pripomniti, da se je sestavljalec premalo oziral na obrtno novelo iz l. 1907, ki je ravno za sedanjost jako važna. Izgovor, da je bila knjiga ob času, ko je izšla ta novela, že mogoče dotikana, nas ne more zadovoljiti, ker bi nam sestavljalec to

novelo lahko omenil koncem knjige, četudi s kakim prídalkom. — Zaradi te novele se mora oddelek 3. str. 12, kjer se govori o svobodnih obrtih, drugače glasiti, zakaj ravno s to novelo se zahteva od svobodne obrti trgovine z mešaním blagom izkaz usposobljenosti. Na ta pasus opozarjamo posebno vse one, ki bodo knjigo rabili.

Naletki smo pri pregledovanju knjige na nekatere bistvene napake, in sicer na strani 67., 12 vrsta, ki bi se menda morala glasiti: Eno polovico članov volijo pripadniki davčne družbe (ne „davčna občina“). Tudi glede odstavka 28.—31. vrste str. 67. opomnimo, da naj se glasi: „Glede volitve same je pomniti, da o pade v vsakem davčno uradnem okraju na 20 obdavčencev vsake davčne družbe en volilni mož, toda vsak upravičenec ima pravico voliti volilne može za dotični okraj, pri čemer pride na vsak ostanek pod 20 obdavčencev še en volilni mož.“

Napaka je tudi na strani 68. v odstavku, ko se govori o uradnem izbrisu pridobitine. Zadnji odstavek: „Uradno se pridobitina izbrise le, kadar davčni zavezanec umrje in se obrt opusti, ali kadar se o njem več nego eno leto ne ve, kje da je in se obrt opusti.“

Str. 70., 5 vrsta: Dohodnina se pač ne more plačevati 1. decembra tistega leta za pol leta „naprej“, ker se navadno dohodnina napove šele meseca januarja prihodnjega leta, torej za vsako leto posebej.

Knjiga bi mnoga pridobila, ako bi ne bila tako suhoparno pisana, citirajo se le zgolj postave. Lahko bi se g. sestavljalec oziral na življenjske zglede s posebnim ozikom na slovenske razmere. Ker je pa knjiga slednjič namenjena tudi samoukom, je semrtija težko umljiva, ker navaja le izveštine zakone brez razlage. Samouk pa potrebuje razlage in praktičkih zgledov.

Želimo, da se g. sestavljalec ozira pri drugi izdaji na te naše želje, ker bo šela tedaj knjiga dosegla popolnoma svoj namen. n + ga.

Kulturno delo.

+ Slovenske Matice odborov seja dne 27. januarja 1908. Pravda o sporni zadevi glede delnic „Narodne tiskarne“ med prof. Jesenkem in Matice še ni končana. Razsodba se izroči strankama pismeno. Novi poslovnik se potrdi in se predloži običnemu zboru v končno odobrenje. Uredi se poslovanje uprave. Blagajnikovo poročilo o stroških za publikacije 1907. leta se vzame na znanje in se sklene, da se vprašanje o gnojem stanju Matičnem, oziroma o lani na letnem deficitu izroči gospodarskemu in knjižnemu odseku v pretres. — Tajnik poroča o sklepih seje knjižnega odseka z dne 23. pret. m. glede izdajanja Matičnih publikacij za l. 1908. Sprejme se Zofke Kvedrove drama „Američani.“ — Prošnja „Matice Srbske“ v Budišinu za podporo se odkloni. Poročilo o podaritvi knjig raznim društvom, o novo osnovanih poverjenstvih, o premeni poverjenikov, o na novo pristopivših udih in o prirastu knjižnici se vzame na znanje.

+ Seznam za ljudske knjižnice uporabnih knjig je založil osrednji odbor akad. fer. društva „Prosveta“ v Ljubljani. Brošura obsega tudi navodilo za poslovanje knjižničarja, izposojevanje knjig in urejevanje javnih ljudskih knjižnic. Cena brošure 20 h. Naročila naj se naslovijo na: Osrednji odbor akad. fer. društvo „Prosveta“ v Ljubljani (Mestni dom).

+ Akademija. Zadnjo soboto je pričela „Akademija“ s svojimi predavanji. Predaval je vseučiliški profesor iz Zagreba, gosp. dr. Hinko pl. Hranilović, o geografiji in geografskem položaju južnih zemelj naše monarhije. — Naša domovina ima znamenit položaj v trojem oziru: prvič leži v zmernem pasu zemlje in je zaradi tega najprimernejša za razvoj duševnih sil; drugič je sredi Evrope, na meji raznih kultur, ki jih more družiti v sebi; tretjič je najvažnejša točka naše monarhije, ker leži (in sicer edina izmed vseh prdelov avstrijskih) ob morju. Le enega bi si morala želeli: kakav velika reka bi se morala iztekati v Adrijo, kakor je vezela Tibera Rim z morjem in s tem dala mestu veličino; mi pa imamo pred morjem Kras in Velebit. Po tej vodni cesti bi plavalo bogastvo naše zemlje v tujino in se izpremenjeno, a pomnoženo vračalo. Bogata je naša domovina, a izrabiti ne znamo njenih zakladov; svoje delavne sile oddajamo Ameriki, doma so pa v mnogih krajih le žene starci in otroci. — Gospod predavatelj je v posebno lahko umljivi obliki razpravljal o svoji za nas vseskozi aktualni temi in je, dasi se držeč znanstvene stvarnosti, svojo razpravo govoril s toplim čuvstvom ter naglašal, da ni dovolj, če teoretiško poznamo svojo domovino, treba je marveč to teoretiško spoznanje praktično upotrebiti. Za svoje predavanje je žel po pravici obilo priznanja občinstva, ki se je zbralo prav mnogobrojno. Po predavanju se je prof. Hranilović še posebej razgovarjal s slovenskimi zemljepisci. — Ta teden bo predaval že iz lanskega leta znani prijatelj našega kulturnega življenja, g. prof. dr. Bazala o etiki in narodni akademiji.